ŞERBAN **FOARŢĂ**

„Simpleroze"

Un manierist, în sensul propriu al cuvîntului, este Şerban Foarţă, care scrie „pour Ies Enfants et pour Ies Raffines", după cum ne avertizează el însuşi prin motto-ul luat din Max Jacob. Poetul e un dansator pe funie, jongler de cuvinte, inventator de rime rare *(„ boule-de-neige / bej", „ Istambul /preambul", „ La Manche f etanş", „ancore'ancora", „indiferenţa/Fayenza", „balon/Bayonne", „Paul C elan / porcelan", „Biedermayer / aer"* - aici avînd precursor pe G. Călinescu, dar care scria „aier" ş.a.), exhibiţionist plin de ingenuitate şi de har. Poeziile sînt o cutie cu surprize, din care se scot cele mai neaşteptate lucruri. Calamburul e cultivat cu savoare: ,, *Estimp un peştişor maro | trecu pe lingă unu' roşu, | cu solzi ca asul de caro, | dînd naştere unui maroşu, / care.-nţeles cu unu' roz, / îmi ticluiră un maroz...".* Sau: *„Domnişoara cinefile / din Los Angeles .Vew York / cine filele vă-ntoarce?"* Un ciclu din volumul *Simpleroze* se intitulează *Poeme perifeerice.* Chiar titlul volumului se pretează la un joc de cuvinte, dovadă acest catren dintr-o poezie: *„Roze albe, roşii roze, ro:e roz. / Ce frumoase roze! Parcă sînt pictate*[1] *| Una dintre ele ft-vei inîine, poate, /prin metempsihoză, par une symplerose".* O notă de subsol explică ce înseamnă „symplerose" la primii platonicieni. Ca la orice manierist, aceste echivocuri sînt deliberate, ca şi reluările, cu subtile modificări, ale unor ritmuri sau versuri cunoscute: *„Acolo un rîu de lapte între două vîrste cură, / cu-ale cărui spumegate valuri ca cum Leandru lupt... / Ori mai ţii aceeaşi (mică) floare de-oleandru-n gură? / Măduva acelui flaut, f u, demult o voi fi supt".* Să remarcăm şi rimele interioare.

Aceste delicioase artificii, împinse uneori pînă la saţietate, marchează un lirism sentimental. Bufoneria e de obicei, în poezie, o formă a sentimentalismului. Poetul se joacă pe sine, compunîndu-şi „biografia" unui matroz ce a călătorit pe Planeta Roz. Ajegoria micului basm e destul de transparentă, ca în *Cartea cu Apolidor* a lui Gellu Naum. Matrozul e un seducător care „ne-a dat inima în gaj", care, cu alte cuvinte, se foloseşte de ingenuitate ca să ne reţină atenţia. Sulemenelile şi extravaganţele ţin de calcul, sînt o strategie lirică: *„Mai lasă-mă-n răstimpul roz, / să mai dansez puţin pe funie! / Sulemenit cu chinoroz, /aşteaptă de prin luna iilnie, /la curtea noastră un matroz: || uite-/ acolo, în tangaj, / pe cea mai deşirată scară, / cu tot: cu arme şi bagaj... / Să nu mi-l faceţi de ocară, / căci ne-a dat*

. . '"'mă
in

u

c ft*^£Sr*c^'. ^/ /t
^'^i^f'*»

"e-° * '« acest K* '"** -4?'

m^ dea ^Ot f' #<>* ca *»* / *

* * *

*subtile, | nemaiînţelegind, atunci, nici ei | de ce-ait dat curs, aşijderi unor zei, / atîtor lumi de farfurii şi bile. // **Epuer si mouve,** domnule jongler...".* Bilele şi farfuriile cîntate în poezie, ca şi oul lui Ion Barbu, sînt, deci, cum s-ar zice, *„dogmatice"* (adică simbolice).

(România literară, nr. 23, 1978)

„Şalul, eşarpele Isadorei"

Preţiozitata manieristă a lui Şerban Foarţă îşi vădeşte mai mult decît oricînd, în recenta plachetă, substratul ludic. Pe prima copertă citim: ***Şalul, eşarpele Isadorei,*** iar pe clapă, cîteva versuri din ***Fularul*** lui M.R. Paraschivescu. Pe ultima: ***Şalul e şarpele Isadorei,*** iar pe clapă, un pasaj din ***Leş Enfants terribles*** de Jean Cocteau, Volumul e dedicat la început lui Cocteau *(„A Jean Cocteau, agent, coque, taudde nos bateaux en papier")* şi la sfîrşit lui M.R. Paraschivescu *(„A.M.R.P., ăme, air et paix de nos chateauy de cartes").* Cum se vede, din chiar această dispoziţie grafică, e vorba de o carte *„qui se mordla queue",* cum ar spune autorul, care adică s-ar putea citi în ambele sensuri. O ***Antistrofă,*** bazată pe omofonic, ne dă o idee relativă de o asemenea lectură: *„Rosine, Edith, Alice: adore-i / şalul, eşarpele de lux... / Şalul e şarpele de lux, / roz inedit, al Isadorei!".* Aer nu înseamnă aici numai ceea ce ştim cu toţii, dar şi *„ o bucată de stofa sau de pînză de obicei pictată sau ţesută, cu care se acoperă vasele liturgice ".* în acest caz, *„ a suprima aerul dintre cuvinte "* vrea să spună mai mult decît părea a spune. Poetul face la un moment dat elogiul materialelor, al strofelor şi ţesăturilor (de la firul Ariadnei, la o urzeală oarecare şi în fine la pînza păianjenului, simbol liric: *„Arachne - oribilul păianjen - e cea sub semnul căreia stăm noi, urzindu-şi, ea, din propria-i substanţă, jur-împrejiiru-i, plnze febrire şi alegere; şalul radia! al - ei - ca o greşeală"),* mod de a spune că esenţa poeziei e de natură textilă; *„Şi totuşi, a iubi **pentru el însuşi,** la adăpost de fetişisme, eresuri, conotaţii, un fald de grea velură, un postav; a vedea într-un polog de andrinopol, aşijderea unor copii teribili, un semn de rău augur, de **ne-oguri:** prologul unor crlncene istorii; a afirma despre cutare Clitemnestră că este galeşă şi calmă ca 2 m de mătase albă (cf. Trist an Tzara, Oeil); a te încrede-n cînepă, în'lin; a nu avea încredere în moaruri; a spus că **trocheele sunt stambe** (cf. M. Eminescu, **Cum negustorii din Constantinopol)** ori stampe (imprimate / imprimeuri); a fi aspru şi băţos ca organdiul, ca şi, desigur, tot pe-atît de străveziu; a contempla **mosseline-ul** ca pe o şampanie rară; a inspira anume catifele ca pe nişte lîncede otrăvuri;*

a iubi pentru frumoasele lor nume atlazuri, lastra, serasirul, buhurul, filendreşul, ecarlata; a suferi să nu auzi pe nimeni zicînd că-i place să viseze, în timp ce foarfecile-i intră, cu amploare, într-un cupon de şantung consistent!" Şi boa desemnează atît şarpele tropical, mai bine ştiut, eît şi un soi de şal din lînă ori din pene. Titlul volumului, referindu-se la Isadora Duncan, se foloseşte de omonima aceasta. Dar, desigur, jocul lingvistic abia începe. Limba română, credeam, nu se pretează la omonimie (ca franceza, din cauza etimologismului): Şerban Foarţă pare decis să probeze contrariul. El inventează nenumărate omonimii, unele mai surprinzătoare decît altele. Cîteva sînt, şi poetic, admirabile, iată două catrene în care versurile l şi 4, 2 şi 3, 5 şi 8 şi 6 şi 7 sînt omofone: *„Doamne! Cu Pan, glicine, galeşi, | rup şi serafii (nea zăcînd), / rup şi se rafinează, cînd /doamne, cu panglici inegale, — şi || descoperă un ser afin / la maladie. Azaleea | la mal adie, Az', aleea / descoperă un serafin ".* Sau această *Placă (puţin) defectă: ,,... Parfumurile unor crinoline ne par fumurile unor crini! O, luine par fumurile unor crinoline.... ".* Şi, în fine, după sistemul din primul exemplu: „Dw *vitre, galb oval, e rodia l pe cer, a soarelui, din nou; / pe cer, a soarelui, din ou, / din vitreg alb oval: erodia. || O apă, straja spre Levant, / cu* tuberculoze-n aurora / cu tube *roz. E-n aur ora. | O, a păstra japs relevant!".* Gramatica şi textilele fac casă bună cu poezia, cînd nu se abuzează de ele. Şerban Foarţă e un spirit inventiv, amator de filologicale, poet adevărat totuşi prin simţul limbii şi prin nu ştiu ce ingenuitate, chiar acolo unde efortul pare mai laborios. Dacă în volumul lui anterior, *Simpleroţe,* poeziile aveau şi un sens dincolo de cuvinte (alegorii, fabule), aici ele se limitează să ţeasă un aer dens, inextricabil, ca o materie primară pentru un boa superb, ce se strînge în jurul gîtului poeziei; atenţie, doar, la cum a murit Isadora!

(România literară, nr. 45, 1978)